Lublin, dnia 12 lipca 1929 roku.

LUBELSKI

DZIENNIK WOJEWÓDZKI

№ 23.

NUMER NINIEJSZY POŚWIĘCONY JEST SPECJALNIE

PRZEBUDOWIE WSI, OSAD i MIASTECZEK

(OGNIOTRWAŁE KRYCIE DACHÓW, CEGIELNIE POLOWE)

T R E Ś Ć:

Poz. 265.

OKÓLNIK № 125.

Wojewody Lubelskiego do wszystkich P. P. Przewodniczących Wydziałów Powiatowych, Burmistrzów miast niewydzielonych, oraz Wójtów i Sołtysów Województwa Lubelskiego *w sprawie przebudowy wsi i osad oraz miasteczek celem ich uodpornienia przeciw niebezpieczeństwu pożarów (ze szczególnem uwzględnieniem ogniotrwałego krycia dachów).*

L. 251/Sm.

1. Szereg groźnych pożarów, jakie miały miejsce w ostatnich miesiącach na terenie Województwa Lubelskiego, nasunąć musi smutne refleksje na temat niedostatecznego przygotowania akcji przeciwpożarowej, oraz fatalnego stanu budownictwa po wsiach i osadach, oraz miasteczkach.

Walkę z niebezpieczeństwem ogniowem grożącem nieustannie drewnianym i w przeważnej części słomą krytym domom mieszkalnym i zabudowaniom gospodarczym, w pierwszej linji podjąć winni ci, którzy jako przedstawiciele samorządów sprawując zarząd czy to powiatów, czy też gmin lub miasteczek, są ustawowo i moralnie odpowiedzialni za stan bezpieczeństwa pożarowego, a jako dokładnie obznajomieni z właściwościami miejscowemi najłatwiej potrafią znaleźć drogę do wprowadzenia w życie odnośnych przepisów ustawy budowlanej, oraz dotyczących tej sprawy zarządzeń władz administracyjnych. Oczywiście w pracy tej muszą znaleźć wspomniane organa samorządowe poparcie nie tylko ze strony władz państwowych, ale także Duchowieństwą wszystkich wyznań i obrządków, Nauczycielstwa szkół powszechnych, ogólnokształcących, rolniczych i rzemieślniczych, Kierowników burs i ochronek dla dzieci, Wychowawców internatów, jak również wszelkich związków i organizacyj społecznych, w szczególności miejscowych Ochotniczych Straży Pożarnych, Związków Strzeleckich i Sokolskich, Związków Młodzieży Wiejskiej i Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej, oraz Kółek Rolniczych, które winny współdziałać w propagandzie ogniotrwałego budownictwa i bezpieczeństwa ogniowego.

Niezależnie od dawniejszych zarządzeń w sprawie walki z pożarami, pomocy doraźnej ofiarom ognia, oraz odbudowy zniszczonych przez pożary osiedli, a w szczególności okólnika Nr. 74 z 13 maja 1927 r. L. 2675/Pr., ogłoszonego w Nr. 2 poz. 167 Wojew. Dziennika Urzędowego, okólnika Nr. 125 z dnia 26 sierpnia 1927 r. L. 7973/BP. ogłoszonego w Nr. 14 poz. 253 Wojew. Dziennika Urzędowego, pisma okólnego z dnia 12 grudnia 1927 L. 981/BP., ogłoszonego w Nr. 28 poz. 370 Woj. Dziennika Urzędowego, dwuch referatów poświęconych temu zagadnieniu, wygłoszonych na zjeździe burmistrzów w dniach 24 i 25 stycznia 1928 r., a ogłoszonych w Nr. 23 str. 22-23 i 39-41 Wojew. Dziennika Urzędowego, okólnika z dnia 5 stycznia b. r. Nr. 42/Sm. ogłoszonego w Nr. 1 p. 1 Dziennika Wojewódzkiego, oraz popularnej broszury Władysława Junoszy Szaniawskiego (Aramisa), p. t. „Czy chcesz mieć dach nad głową", wydanej nakładem Urzędu Wojewódzkiego, — obecnie zwracam uwagę Panów Przewodniczących, Burmistrzów, Wójtów i Sołtysów na te przepisy ustawy budowlanej, które dają możność stopniowego przebudowania naszych wsi, osad i miasteczek, a które mają na celu uodpornienie tych osiedli przeciw niebezpieczeństwu ogniowemu.

Dotkliwą bolączką naszego życia gospodarczego jest syzyfowa praca odbudowy nieustannie narażonych na niebezpieczeństwo ognia drewnianych budynków, krytych łatwopalnym materjałem i dlatego padających w nader krótkich odstępach czasu ofiarą powtarzających się niszczycielskich masowych pożarów, mimo energicznej akcji przeciwogniowej.

Z tego wynika konieczność zarzucenia dotychczasowego systemu budownictwa drewnianego i podjęcia gruntownej przebudowy osiedli przez wejście na drogę budownictwa ogniotrwałego. Wieś, którą zastaliśmy łatwopalną—bo drewnianą—należy przeobrazić w murowaną.

Przedewszystkiem musi jak najrychlej zniknąć z sylwety naszej wsi—wprawdzie malownicza i tradycyjna starosłowiańska—słomiana strzecha, a miejsce jej winno zająć mniej poetyczne, ale bardziej praktyczne ogniotrwałe pokrycie dachu.

Łatwopalność strzech słomianych jest tak powszechnie znaną z codziennej obserwacji, że zbędnem jest nad tem się dłużej rozwodzić. To też wszyscy bardzo dobrze wiedzą, a mieszkańcy wiosek i miasteczek nawet ze swego własnego smutnego doświadczenia, że gdzie pożar padło pod strzechę, albo gdzie pożar zaczął się w domostwie pod strzechą, tam już niema mowy o jego stłumieniu i ratunku płonącego budynku, z taką gwałtowną szybkością ogień trawi słomiane poszycie. Również utrudnione jest nader umiejscowienie pożaru, gdyż tylko natychmiastowe zerwanie i rozrzucenie dachów słomianych na domach sąsiednich, może zapobiedz dalszemu przerzucaniu się ognia i rozszerzaniu się pożaru.

Czyż wobec tego można dopuścić w dobrze zrozumianym interesie naszych osiedli, aby to, co zdołano uratować z pogorzeli, ponownie pokrywano złowrogą strzechą?

To też wreszcie raz musimy się zdobyć na stanowczy krok, aby radykalnie usunąć zło zakorzenione w przesądach tradycyjnych naszego budownictwa wiejskiego i małomiasteczkowego. W myśl tej idei społeczno-gospodarczej, niech każdy z Panów, którym dobro najszerszych warstw ludności z urzędu i z poczucia obywatelskiego musi leżeć na sercu, podejmie we własnym zakresie działania zdecydowaną i konsekwentną walkę ze słomianem poszyciem dachowem, a wspólnemi siłami iześrodkowanym wysiłkiem zdołamy uwolnić nasze osiedla od zmory masowych pożarów.

A więc:

WOJNA STRZECHOM!

PRECZ ZE SŁOMIANEM POSZYCIEM DACHOWEM!

GŁOŚMY HASŁO, ŻE KAŻDA STRZECHA TO TWÓJ WRÓG I WRÓG TWEGO SĄSIADA!

DACH SŁOMIANY TO IGRANIE Z OGNIEM!

Zanim tedy zdołamy wykonać całkowity program ogniotrwałego budownictwa, co będzie wymagało okresu conajmniej lat kilkunastu jeżeli nie kilkudziesięciu, musimy już dzisiaj doraźnie rozwiązać przynajmniej zagadnienie ogniotrwałego

krycia dachów. Że jest to nagląca potrzeba chwili wskazuje przykład ostatniego **masowego pożaru w Woli Niemieckiej gminy Niemce powiatu Lubartowskiego**, który miał miejsce w dniu 8 maja b. r., gdzie mimo udziału w akcji ratunkowej 19 straży pożarnych, w ciągu kilkunastu minut spłonęło 21 domów mieszkalnych i 27 zabudowań gospodarczych. Natomiast **ocalał „drewniak" blachą kryty**, mimo że znajdował się w samym środku pogorzeli.

(Patrz odnośna rycina).

II. Celem zwrócenia budownictwa naszego na zdrowe i postępowe tory należy wprowadzać w życie następujące zasady:

1) zgodnie z przepisem art. 410, a w związku z art. 415 rozp. Prez. Rp. o prawie budowlanem z dnia 16 lutego 1928 Nr. 23 poz. 202 Dziennika Ustaw proszę Panów Przewodniczących spowodować **uchwały Sejmików zakazujące pokrywania dachów materjałem nieogniotrwałym** i przedłożyć mi je celem przedtawienia ich Misnisterstwu Robót Publicznych do zatwierdzenia **w terminie do dnia 1 października 1929**, gdyż w razie bezskutecznego upływu tego terminu wystąpię z urzędu do odnośnych Ministerstw z wnioskiem o wydanie takiego zakazu w drodze rozporzadzenia.

Wspomniana powyżej uchwała Sejmiku jest zupełnie wystarczającą, na zasadzie obowiązujących przepisów, do zastosowania powszechnego przymusu ogniotrwałego krycia dachów we wszystkich wioskach na terenie danego powiatu. Jednakowoż liczyć się należy z tem, że ta radykalna reforma w zakresie budownictwa wiejskiego, łamiąca dotychczasowe tradycje i przyzwyczajenia szeregu pokoleń naszej ludności wieśniaczej, stanowiąca zatem niemały przewrót w dotychchczasowych pojęciach tej ludności, jeżeli niema pozostać tylko martwem zarządzeniem na papierze, ale ma być zrealizowaną w rzeczywistości, musi znaleźć żywy i chętny oddźwięk w najszerszych warstwach włościaństwa. W tym celu uważam za wskazane, ażeby Panowie Przewodniczący, niezależnie od uchwały Sejmiku, wprowadzających przymus ogniotrwałego krycia dachów, zgodnie z przepisem art. 276 powołanego wyżej rozporządzenia, spowodowali nadto **uchwały Zgromadzeń gminnych** w przedmiocie wprowadzenia takiego przymusu. Powzięcie takich uchwał przez Zgromadzenie Gminne, jest pożądane jako objaw samorzutnego zrozumienia celowości akcji uodpornienia osiedli naszych przeciw ogniowi wśród ludności, a tem samem zapewni akcji żywą i chętną, a tak niezbędną współpracę kół społecznych z właściwemi władzami budowlanemi.

Następnie zgodnie z artykułami 408, 409 i 410 powyższej ustawy budowlanej, należy dążyć do wydania dalszych szczegółowych przepisów miejscowych, mających na celu obostrzenie przepisów rozporządzenia a w szczególności przepisów dotyczących odległości budynków od ulic i dróg, od granic sąsiadów i od istniejących budynków, rozmiarów niezabudowanej przestrzeni i podwórzy, budowy pieców i kominów, budowy obór, stajen i chlewów.

Również wskazane jest zabronienie konserwowania istniejących strzech przez **zakaz naprawiania** ich, aby przyśpieszyć proces zastępowania zniszczonego i przegniłego poszycia słomianego nowym ogniotrwałym materjałem.

Wzór uchwały załączam (załącznik Nr. 1)

Dla ułatwienia akcji ogniotrwałego krycia dachów przyznaje Państwowy Bank Rolny **specjalne kredyty** towarowe (nie gotówkowe) na zakupno odnośnych materjałów, mianowicie eternitu, blachy i dachówki, za pośrednictwem komunalnych kas oszczędności, na ulgowych warunkach na przeciąg trzech lat, spłacalne w pięciu ratach, z których pierwsza płatna jest po upływie jednego roku od otrzymania pożyczki, a następne cztery w odstępach półrocznych. Odnośne szczegółowe informacje, na podstawie wskazówek uzyskanych bezpośrednio z Banku, podaję w załączeniu do powszechnej wiadomości interesowanych (patrz załącznik Nr. 2).

Niezawiśle od tego udzielił Powszechny zakład wzajemnych ubezpieczeń na ten sam cel gotówkowych **pożyczek** w 1928 r. na ogólną sumę 900.000 zł. (w zaokrągleniu), a w roku bieżącym na sumę 400.000 zł.

2) Przy wydawaniu zezwoleń na budowy należy ściśle przestrzegać określonych rozporządzeniem o prawie budowlanem, względnie przepisami miejscowymi, **odległości**.

3) Następnie należy zarządzić naprawę, otynkowanie i pobielenie kominów pod strzechą (względnie pod dachem) i nad nią, gdyż tylko wtedy łatwo można dojrzeć ewentualne uszkodzenia, oraz czy szczelinami nie przedostaje się ogień.

4) Poddać gruntownej rewizji strychy domów i usunąć z nich materjały łatwopalne.

5) Jako jeden ze sposobów zabezpieczenia od łatwego przenoszenia się ognia ze strzechy na strzechę, zalecają niektórzy specjaliści i praktycy **impregnowanie (nasycanie) słomianego pokrycia dachowego** warstwą rozrobionej tłustej gliny, nakładanej w stanie pół płynnym z dodatkiem soli (dla utrzymania jej stale w stanie wilgotnym, aby zapobiedz zbyt szybkiemu wykruszeniu się) na nieco zmierzwioną (grabiami) powierzchnię dachu, bądź to sposobem ręcznym, bądź też przy pomocy specjalnych przyrządów (sikawki murarskiej), względnie rozpylacza służącego normalnie do spryskiwania ścian farbą. Celem wypróbowania skuteczności tej metody uodpornienia pokrycia słomianego przeciw pożarowi, zostanie w najbliższym czasie zorganizowany **praktyczny pokaz** na terenie powiatu lubartowskiego, o czem w swoim czasie zostaną Panowie osobno powiadomieni.

Analogiczne próby impregnowania strzech i to nietylko gliną, ale także innymi materjałami ogniotrwałymi (mianowicie mieszaniną, w której skład wchodzi gips), dokonywane są także na terenie powiatu bialskiego (Biała Podlaska), których wyniki zostaną we właściwym czasie podane do ogólnej wiadomości, celem wykorzystania tych doświadczeń także w innych powiatach województwa.

Przy tej sposobności nadmieniam, że wskazówki co do krycia domów strzechą słomiano-glinianą zawarte są w powszechnie znanem wydawnictwie inżyniera Józefa Tuliszkowskiego „Obrona przed pożarami" t, I str. 481—519.

6) Powołać należy do życia **gminne komisje ogniowe** (przeciwpożarowe) któreby wedle regulaminu (wzór, patrz załącznik Nr. 3) czuwały nad przestrzeganiem przepisów ogniowych.

7) Dążyć należy do tego, ażeby w każdej wsi stworzono pewnego rodzaju **opiekę nad małymi dziećmi**, pozostawionemi przez rodziców w domu bez dozoru w czasie robót w polu, w postaci

specjalnych ochronek, gdyż wedle statystyki znaczną ilość pożarów powodują pozostawiane bez dozoru dzieci.

8) Propagować należy wśród ludności sprawę otaczania domów drzewami liściastemi, (**zadrzewianie osiedli**) co w znacznej mierze przyczyni się do zabezpieczenia osiedli od masowych katastrof pożaru, gdyż zapobiegnie przerzucaniu się ognia na sąsiednie budynki.

9) Ażeby zapobiedz naruszaniu przepisów budowlanych mających na celu bezpieczeństwo ogniowe, **należy wzmocnić nadzór nad organami gminnymi w zakresie wydawania zezwoleń na budowę.** W tym celu należy zalecić powiatowym organom inspekcyjnym gruntowne badanie przy każdej sposobności aktów konsenzów budowlanych w kancelarjach gminnych, oraz zwracanie specjalnej uwagi na nowowzniesione budowle w terenie. Celem dostarczenia materjału obserwacyjnego dla tej kontroli, uważam za pożądane, ażeby odpisy (maszynowe odbitki) wydanych już przez wójtów i magistraty miast niewydzielonych, zezwoleń na budowę przesyłane były do Wydziału Powiatowego dla sprawdzenia, czy przepisy budowlane przy wydawaniu zezwoleń należycie były przestrzegane, z tem jednak wyraźnem zastrzeżeniem, że kontrola odnośna nie może pod żadnym warunkiem wstrzymywać szybkiego toku załatwiania konkretnych spraw. Zarazem nadmieniam, że przez zastosowanie formularzy drukowanych oraz odbitek maszynowych do sporządzania odpisów tych orzeczeń, uniknie się nadmiernego przeciążenia kancelarji gminnych. W razie stwierdzenia niedbalstwa lub złej woli u organów gminnych w zakresie przepisów budowlanych, należy winnych pociągnąć bezwzględnie do **odpowiedzialności dyscyplinarnej względnie karnej.**

10) Po każdym pożarze pożądane jest wydawać krótkie ulotki wskazujące na przyczynę pożaru, oraz na korzyści ogniotrwałego krycia dachów.

11) Ponieważ przeprowadzenie przez urzędy ziemskie akcji scalenia (komasacji) gruntów normalną drogą wymaga zazwyczaj conajmniej półtorarocznej pracy, przeto w razie pożaru dla umożliwienia pogorzelcom rozpoczęcia odbudowy możliwie najszybciej, polecam Panom Przewodniczącym podjąć bezpośrednio po pożarze **akcję prowizorycznego scalenia samych parcel budowlanych**, czyli wyznaczenia miejsc pod budowę nowych siedlisk (zagród) w przyspieszonem tempie, oraz w rozmiarach odpowiadających przepisom budowlanym i bezpieczeństwu ogniowemu, niezależnie od późniejszego przeprowadzenia scalenia użytków rolnych. W tym celu, a więc zgodnie z brzmieniem art. 99 rozp. z 16.II. 1928. Dz. U. Nr. 23, poz. 202 o przepisach budowlanych, polecam Panom Przewodniczącym przedstawiać mi wnioski do wszczęcia postępowania scaleniowego, przyczem wnioski te winny być tak formułowane i uzgodnione z Urzędem Ziemskim, ażeby dokonana komasacja prowizoryczna nie nastręczała późniejtrudności w przeprowadzeniu komasacji ogólnej, a w szczególności żeby nie trzeba uskuteczniać zmian późniejszych Zaznaczam, że kwestja prowizorycznych komasacyj uzgodnioną została z Prezesem Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Lublinie, który wydał stosowne zarządzenia Powiatowym Komisarzom Ziemskim z dnia 22 kwietnia 1929 r. Nr. 5500/R, z poleceniem przeprowadzenia prowizorycznych komasacji w ciągu jak najkrótszego okresu czasu.

Sprawa scalenia siedlisk poruszona była w okólniku moim z dnia 12-go grudnia 1927 r. L. 10981/BP. zamieszczonych w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubelskiego Nr. 28, poz. 370, oraz w okólniku moim z dnia 18-go lipca 1928 r. L. 5579/Adm. zamieszczonym w Lubelskim Dzienniku Wojewódzkim Nr. 28, poz. 263, a w końcu w piśmie okólnem z dnia 6-go czerwca 1929 r. L. 1478/I/Adm.

12) Wreszcie należy **propagować rozwój cegielnictwa polowego**, a to dla wprowadzenia naszej wsi na drogę ogniotrwałego budownictwa.

Sposób budowy cegielni polowych, oraz wszelkie potrzebne w tym kierunku wskazówki, zawiera rozesłana Wydziałom Powiatowym broszura Józefa Galera pod tytułem „Jak budować cegielnie polowe", wydana w roku bieżącym nakładem Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie. Odnośny komunikat został ogłoszony w Nr. 19/ex 29 Lubelskiego Dziennika wojewódzkiego.

13) Niezależnie od wskazań wyżej podanych, uważam za celowe wdrożenie akcji, któraby przygotowała stopniowe zrealizowanie postanowień rozporządzenia Ministra Skarbu z 31 stycznia 1929 r. Dz. U. Nr. 13, poz. 112 w sprawie **ubezpieczenia plonów, oraz inwentarza żywego i martwego**, gdyż takie ubezpieczenie w razie klęski pożaru w znacznej mierze przyczyni się do złagodzenia jej skutków, dając możność poszkodowanym zakupna nowego inwentarza, zboża na zasiew i środków żywności aż do nowych zbiorów. **Akcję tę należy ująć w postaci propagandy** pouczającą o korzyściach gospodarczych takiego ubezpieczenia, aby przełamać niechęć ludności do tego rodzaju ubezpieczeń, przejawiającą się w wielu okolicach a w końcu doprowadzić do odpowiednich **dobrowolnych uchwał zebrań gminnych.**

III. Kierownictwem wskazanej akcji winni Panowie Przewodniczący, Burmistrze i Wójci zająć się osobiście i przystąpić natychmiast do wydania w tym kierunku niezbędnych zarządzeń, wciągając do współpracy Sekretarzy powiatowych i gminnych, powiatowych Inspektorów samorządowych, Inspektorów ubezpieczeń, Instruktorów straży pożarnych, oraz Architektów powiatowych.

Dla tem łatwiejszego spopularyzowania idei przewodniej zawartej w niniejszem zarządzeniu, należy je **odczytywać i omawiać na wszelkich możliwych zebraniach**, a w szczególności na posiedzeniach Sejmików powiatowych, zgromadzeniach gminnych i wioskowych, odprawach wójtów oraz komendantów posterunków Policji Państwowej, tudzież na sesjach sołtysów. Również niepoślednią rolę mogą tutaj odegrać odpowiednie okolicznościowe przemówienia wygłaszane przez Duchowieństwo parafjalne z kazalnicy kościelnej, oraz specjalne pogadanki organizowane na ten temat przy sposobności zebrań w domach ludowych przez miejscowe nauczycielstwo i działaczy społecznych, a w końcu przy sposobności zbiórek oraz obchodów i zabaw strażackich, wygłaszane przez instruktorów oraz Komendantów Ochotniczych Straży Pożarnych.

Zwracam w końcu uwagę Panów Przewodni-

cących, Burmistrzów, Wójtów i Sołtysów, że przebieg akcji Panów w kierunkach wyżej wskazanych, oraz jej pozytywne wyniki, będą przedmiotem mojego bezpośredniego osobistego zainteresowania, a w szczególności będę na te sprawy zwracał baczną uwagę, tak osobiście przy sposobności objazdów inspekcyjnych, jak i przez moich delegatów.

Wojewoda Lubelski

(—) *A. Remiszewski*

Lublin, 3 lipca 1929 r.

Zał. Nr. 1.

Wzór uchwały Sejmiku Powiatowego w sprawie wydania szczegółowych miejscowych przepisów budowlanych.

P R O T O K Ó Ł

z .... posiedzenia Sejmiku Powiatowego powiatu ....

w .... z dnia ....

Obecni Przewodniczacy Sejmiku Starosta Powiatowy ....

członkowie Sejmiku ....

....

Nieobecni usprawiedliwieni ....

Początek o godzinie..................

Przewodniczący stwierdza, że zaproszenie na posiedzenie dzisiejsze zostało wszystkim członkom Sejmiku należycie doręczone, a gdy Sejmik liczy ....członków, obecnych zaś jest..................członków, przeto uznaje komplet w myśl art. 28 i 29 Dekretu z dnia 4.II. 1919 r. o tymcz. ord. pow. Dz. Pr. Nr. 13, poz. 141 za dostateczny do powzięcia prawomocnych uchwał i otwiera jawne posiedzenie Sejmiku ogłaszając, że na porządku dziennym członkom Sejmiku przy zaproszeniu doręczonem znajdują się następujące sprawy:

1) Sprawa wydania szczegółowych miejscowych przepisów budowlanych w granicach art. 408, 409 i 410 rozp. Prez. Rp. z 16.II. 1928 Dz. U. Nr. 23 poz. 202.

U C H W A Ł A.

Zgodnie z przepisem art. 415 rozp. Prez. Rp z 16.II. 1928 Dz. U. Nr. 23, poz. 202 o prawie budowlanem z uwagi na fatalny stan budownictwa po wsiach, osadach i miasteczkach, a pod względem bezpieczeństwa ogniowego stosownie do przepisu art. 410 p. 7 powołanego rozporządzenia, Sejmik postanawia **zabronić na terenie całego powiatu pokrywania dachów materjałem nieogniotrwałym** zwrócić się do Władz Nadzorczych o zatwierdzenie tej uchwały.

W związku z tem **zabrania się naprawy uszkodzonych dachów słomianych** przez wymianę zniszczonego lub przegniłego poszycia słomianego na takie samo nowe poszycie. Natomiast poleca się w takich wypadkach zerwanie całej strzechy, a zastąpienie jej materjałem ogniotrwałym.

I. Ponadto postanawia Sejmik zgodnie z art. 408 powyższego rozporządzenia uregulować:

1) szerokość i sposób urządzania ulic, placów i dróg w osiedlach, a w związku z tem określić zasady przerzucenia kosztów urządzenia ulic w miastach i uzdrowiskach uznanych za posiadające charakter użyteczności publicznej, na właścicieli przyległych działek gruntowych w sposób następujący: ....

....

2) najmniejsze dopuszczalne rozmiary działek budowlanych i sposób połączenia działek z ulicą lub drogą w sposób następujący: ....

....

3) najmniejsze dopuszczalne rozmiary niezabudowanej przestrzeni i podwórzy na poszczególnych działkach budowlanych, sposób zabudowania działek, sposób urządzenia podwórzy w sposób następujący: ....

....

4) sprawę dopuszczalności wznoszenia budynków nieogniotrwałych w miastach tudzież warunki, którym takie budynki powinny czynić zadość w sposób następujący: ....

....

5) sposób budowy fundamentów, ścian i innych części budynków w sposób następujący: ....

....

6) sposób budowy wystających przed lico wszelkich części budynków, jak ganki, wykurze, balkony i t. p. sposób urządzenia otworów w ścianach zewnętrznych i sposób zawieszania i wystawiania szyldów, witryn, napisów reklamowych i t.p. w sposób następujący: ....

....

7) szczegółowe warunki, którym powinny czynić zadość budynki, wznoszone przy ulicach, drogach i placach, tudzież sposób wykonywania części budynków, widocznych z ulic, dróg i placów w sposób następujący: ....

....

8) sprawę krycia dachów tudzież urządzania okapów i rynien w sposób następujący ....

....

9) warunki, którym powinny czynić zadość pomieszczenia, przeznaczone na pobyt ludzi w sposób następujący ....

....

10) sprawę dopuszczalności budowy suteren przeznaczonych na pobyt ludności, granice dopuszczalności w drodze wyjątku urządzenia mieszkań w suterenach i sposób budowy suteren i piwnic

w sposób następujący ....

....

11) sprawę urządzania obór, stajen, chlewów, składów na drzewo i tym podobnych budynków gospodarskich w sposób następujący ....

....

12) sprawę urządzania łazienek, ustępów, dołów ustępowych, gnojowników i tym podobnych urządzeń w sposób następujący..........

....

13) sprawę odgradzania posiadłości i działek od strony ulic i placów, tudzież od przyległych posiadłości i działek w sposób następujący..........

....

14) sprawę budowy studzien, tudzież urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na poszczególnych działkach w sposób następujący..........

....

15) warunki należytego utrzymywania budynków ze względu na bezpieczeństwo od ognia oraz warunki czyszczenia kominów w sposób następujący

....

16) warunki zajęcia w czasie wykonywania robót budowlanych części ulic i dróg, przyległych do budowy w sposób następujący ....

....

II. W drodze przepisów miejscowych postanawia Sejmik zgodnie z przepisami art. 409 powołanego rozporządzenia obostrzyć przepisy tegoż rozporządzenia, które normują:

1) odległość budynków od ulic, tudzież dróg, od granic sąsiadów i od innych budynków (art. 178, 193, 265, 277, 279, 280, 281, 282) w sposób następujący ....

2) połączenie podwórzy i budynków z ulicą lub drogą (art. 179, 268) w sposób następujący:

....

3) rozmiary niezabudowanej przestrzeni i podwórza (art. 176, 269) w sposób następujący:

....

4) wysokość budynków (art. 181—184) w sposób następujący: ....

5) długość i szerokość budynków nieogniotrwałych, tudzież inne warunki, którym budynki te powinne czynić zadość (art. 191, 194, 195, 317 w sposób następujący ....

....

6) budowę schodów i świetlników (art. 208 — 213, 217 — 222, 284 — 286) w sposób następujący:

....

7) budowę fundamentów (art. 205, 283) w sposób następujący ....

8) budowę pieców i kominów (art. 233 — 239, 288—302) w sposób następujący: ....

....

9) budowę pomieszczeń, przeznaczonych na pobyt ludzi (art. 241—245, 304—307) w sposób następujący ....

10) budowę studzien, ustępów, dołów ustępowych, gnojowników (art. 246 -- 250, 251 -- 256, 308 — 312, 313 — 315) w sposób następujący:

....

11) budowę obór, stajen i chlewów (art. 258—260) w sposób następujący: ....

....

III. Zgodnie z art. 410 postanawia Sejmik:

1) zakaz wznoszenia budynków mieszkalnych w miastach przy ulicach nieurządzonych

2) zakaz wznoszenia przy..........

pewnych ulicach i placach o historycznem lub artystycznem znaczeniu) takich budynków, które mogłyby zmienić odrębny charakter miejscowości, ulicy lub placu (ustęp ten odnosi się jedynie do miejscowości o charakterze zabytkowym)..........

....

3) najmniejsza dopuszczalna wysokość budynków (w pewnych dzielnicach lub przy pewnych ulicach miast) wynosić może..........

....

4) budynki cofnięte od zatwierdzonej linji zabudowania, tudzież budynki, przekraczające normalną wysokość, winna odpowiadać następującym warunkom

....

5) właściciele działek, nie przylegających do nowoutworzonych ulic obowiązani są pokryć koszta urządzenia ulic wedle zasad..........

....

6) obowiązek urządzania dźwigów w domach (o większej ilości kondygnacyj)

....

7) zakaz wznoszenia obór, stajen i chlewów w (pewnych dzielnicach osiedli)

....

8) obowiązek przyłączenia działek..........

....

do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej gminnej w sposób następujący..........

(techniczne warunki), oraz pokrycia kosztów jak następuje ....

Równocześnie ustanawia się opłaty za pobór wody z wodociągu gminnego jak następuje ....

....

Ze względu na brak wodociągu wprowadza się obowiązek urządzenia studzien w (miejscowości)

....

9) obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonywanie takich robót, które nie wymagają pozwo-

lenia w myśl artykułów 333 i 334 rozporządzenia, oraz obowiązek zgłaszania do właściwej władzy robót, których zgłoszenie nie jest wymagane w myśl art. 335 rozporządzenia,

10) obowiązek poddania budynków w czasie budowy sprawdzeniu w surowym stanie,

11) za czynności, wykonywane przez organa samorządowe przy wydawaniu pozwoleń na roboty budowlane i na użytkowanie budynków ustanawia się następujące opłaty.........

IV. Sejmik poleca Wydziałowi Powiatowemu uchwałę powyższą przedłożyć Panu Wojewodzie, dla uzyskania zatwierdzenia przez odnośne władze nadzorcze, a mianowicie ....

....

UWAGA:

1. Zwraca się uwagę, że o ileby odnośny Sejmik powiatowy wzbraniał się powziąć taką uchwałę o obowiązkowem kryciu dachów materjałem ogniotrwałym na terenie całego powiatu, w takim razie wprowadzony zostanie odnośny nakaz przymusowo z urzędu przez Władze Nadzorcze.

2. Również zgodnie z programem władz wojewódzkich w zakresie uodpornienia osiedli przeciw niebezpieczeństwu pożarowemu, pożądanem jest przeprowadzenie uchwał dotyczących obostrzenia przepisów co do odległości budynków od ulic i dróg, od granic sąsiadów i od innych budynków, co do rozmiarów niezabudowanej przestrzeni i podwórzy, co do budowy pieców i kominów, oraz co do budowy obór, stajen i chlewów w pewnych miejscach osiedli (punkty 1, 3, 8 i 11 ustępu II wzoru uchwały).

3. Natomiast co do reszty zaprojektowanych punktów przepisów miejscowych należy rozważyć w każdym poszczególnym wypadku, czy i o ile odpowiadają one warunkom miejscowym i czy wobec tego należy je wprowadzać w życie na danem terytorjum.

Zbędne zatem punkty tej ostatniej grupy należy skreślić.

Zał. Nr. 2

KREDYTY NA ZAKUPNO MATERJAŁÓW OGNIOTRWAŁYCH NA KRYCIE DACHÓW.

(do punktu II 1, ustęp przedostatni pisma okólnego)

A. ETERNIT.

(dachówka azbestowo-cementowa).

Państwowy Bank Rolny pragnąc w pewnej mierze uchronić zagrody rolnicze od klęsk, powodowanych szerzącemi się po wsiach pożarami, postanowił w nowej formie przyjść z pomocą rolnikom i umożliwić im nabywanie na dogodnych warunkach ogniotrwałego azbestowo-cementowego materjału do krycia dachów, jakim jest dachówka marki „Eternit". W tym celu będą udzielane rolnikom odpowiednie kredyty do lat trzech za pośrednictwem organizacyj spółdzielczych i komunalnych (Wydziałów Powiatowych, Komunalnych Kas oszczędności i Gminnych kas pożyczkowo oszczędnościowych, kas Stefczyka, Spółdzielni Rolniczych i t. p.), a w wypadkach uzasadnionych także bezpośrednio grupom rolników na następujących warunkach:

I) Dachówka „Eternit" będzie dostarczana przez Zakłady Przemysłowe „Eternit" Sp. Akc. w Lublinie i fabrykę „Eternit" w Sierszy Wodnej, woj. Krakowskie produkujące azbestowo-cementową dachówkę patentowanym sposobem L. Hatscheka marki „Eternit" po cenach hurtowych.

II) Cena dachówki „Eternit" w kolorze szarym przy zamówieniach wagonowych — loco wagon stacja załadowania wynosić będzie:

Szablony (płytki)	wym.	40 × 40 cm.	Zł. 510.—	za 1.000	szt.
przystawki	„	40 × 40 „	„ 510.—	„ 1 000	„
gąsiory	„	40 × 12 „	„ 510.—	„ 1.000	„
krawędziówki	„	40 × 20 „	„ 260 —	„ 1.000	„
spinki burzowe całomiedziane			„ 35.—	„ 1.000	„
klamry gąsiorowe			„ 35.—	„ 1 000	„
gwoździe ocynkowane			„ 3.50	„ 1 kg.	

Przy partjach mniejszych niż pół wagonu, wysyłanych w opakowaniu, firma dolicza koszt własny opakowania.

III) Kredyt będzie udzielany na termin do 3-ch lat, ze spłatą w ratach półrocznych. Spłata pierwszej raty nastąpi po upływie roku od daty realizacji kredytu.

IV) Oprocentowanie kredytu wynosić będzie 1 proc. ponad stopę Banku Polskiego, t. j. obecnie 9 proc. rocznie dla instytucji, z tem, że od rolników nstytucje te pobierać będą niewięcej niż 10 proc.

Ponadto instytucje pośredniczące otrzymają od Państwowego Banku Rolnego rabat, którego wysokość zostanie im zakomunikowana po przystąpieniu do realizacji kredytu.

V) Jako zabezpieczenie Państwowy Bank Rolny będzie przyjmować:

a) od Spółdzielni weskle rolników-odbiorców dachówki z żyrem Spółdzielni,

b) od Komunalnych Kas Oszczędności i Gminnych Kas Pożyczkowo-Oszczędnościowych weksle z wystawienia tych Kas, względnie weksle takie jak w punkcie a,

c) od grup rolników weksle z solidarnego wystawienia odbiorców dachówki lub z wystawienia jednych z solidarną poręką pozostałych odbiorców.

Weksle będą wypełniane sumą długu i datą wystawienia — bez oznaczenia terminu płatności. Do weksli dołączane będą:

1) deklaracje podpisane tak jak weksle o brzmieniu następującem:

DEKLARACJA

Przedstawiając weksel (weksle) na Zł. . . . . .
bez wypisanego terminu płatności, z wystawienia . .
opatrzony (e) żyrem . . . .
na zabezpieczenie udzielonego przez Państwowy Bank Rolny kredytu . . . .
niniejszem upoważniamy Państwowy Bank Rolny do wystawienia daty na wymienionym wekslu w/g swego uznania.

. . . . dnia . . . . 192 . . r.

2) Informacje o stanie majątkowym wystawców i żyrantów, zaświadczone przez władzę administracyjną lub samorządową.

VI) Realizacja kredytu odbywać się będzie w następujący sposób:

a) Instytucje pośredniczące (Kasy Komunalne, Spółdzielnie) **kierować będą zamówienia na dachówkę wprost do biura sprzedaży wyżej podanych fabryk pod adresem:**

Warszawa, ul. Hoża Nr. 48

Biuro Techniczno - Handlowe „SZYFERPOL".

b) Kopje zamówień, oraz odpowiednie zabezpieczenia (patrz p. 5) instytucje będą **równocześnie** przesyłać do Państwowego Banku Rolnego Oddział w Lublinie.

c) Zamówienie winno zawierać następujące dane:

1) Instytucja zamawiająca . . . miejscowość . .
2) Odbiorca . . . .
3) Miejscowość . . . .
4) Gmina . . . .
5) Powiat . . . .
6) Stacja odbiorcza . . . .
7) Poczta odbiorcza . . . . . .
8) Rodzaj i ilość towaru . . . . .
9) Termin wysyłki . . . .

d) Oddziały P. B. R. zatwierdzają powyższe zamówienia i fabryka po otrzymaniu odnośnego potwierdzenia przystępuje do wykonania zleceń. Otrzymane od dostawców faktury Oddział sprawdza i sporządza notę obrachunkową dla odbiorcy, którego obciąża za towar i procenty.

VII) Firmy odnośne dostarczają interesowanym bezpośrednio cały propagandowy materjał w postaci katalogów, broszurek, ulotek, wzorków i t.p. Należność firmie za wysłany materjał regulować będzie Państwowy Bank Rolny, Instytucja Centralna gotówką po przedłożeniu przez firmę odnośnego listu przewozowego i rachunku.

Ogólna kwota przyznanego przez Państwowy Bank Rolny na ogniotrwałe krycie dachów kredytu wynosi w bieżącym roku dla całego terytorjum państwowego Zł. 5,000.000 (pięć miljonów).

B. BLACHA.

W ostatnich czasach został uruchomiony kredyt również na **dachową blachę żelazną cynkową pierwszorzędnego gatunku.**

Zamówienia na blachę będą instytucje pośredniczące (Kasy Pow., Kasy Gm., Spółdzielnie) kierować p. a. **„Biuro Kontrolne Cynkowni przy Syndykacie Polskich Hut Żelaznych w Katowicach"**, które to biuro będzie przekazywać nadesłane zamówienia pod adresem zrzeszonych w niem cynkowni, a mianowicie:

1. Polskie Zakłady Przemysłu Cynkowego S. A., Będzin,

2. Cynkownia Warszawska (właśc. inż. T. Rapacki i Z. Święcicki)—Warszawa.

3. Zakłady Cynkownicze „Polcynk" Sp. z o. p., Kraków.

4. Górnośląskie Zjednoczone Huty Królewska i Laura S. A. Górniczo-Hutnicza, Katowice.

Kopje zamówień oraz odpowiednie zabezpieczenie instytucje pośredniczące będą przesyłać trybem ustalonym przy Eternicie do Państwowego Banku Rolnego Oddziału w Lublinie.

Cena blachy na teren Województwa Lubelskiego wynosi, aż do odwołania: **o wymiarze arkuszy 711 x 1422 mm. (pakowana w snopki po 80 kg):**

grubości 0,4 mm. po 24 ark. w snopku po Zł. 1,30 gr.
„ 0,45 „ „ 22 „ „ „ „ „ 1,25 „
„ 0,5 „ „ 20 „ „ „ „ „ 1,20 „
„ 0,55 „ „ 18 „ „ „ „ „ 1,18 „
„ 0,6 „ „ 17 „ „ „ „ „ 1,17 „

o wymiarze arkuszy 1000 x 2000 mm.:

grubości 0,5 mm. waga 1 ark. ca 8 kg. po Zł. 1,22 gr.
„ 0,55 „ „ 1 „ „ 9 „ „ „ 1,20 „
„ 0,6 „ „ 1 „ „ 10 „ „ „ 1,18 „

o wymiarze arkuszy 1000 x 650 mm. (pakowana w snopki po 50 kg.):

grubości 0,4 mm. po 24 ark. w snopku po Zł. 1,25 gr.
„ 0,45 „ „ 22 „ „ „ „ „ 1,20 „
„ 0,5 „ „ 20 „ „ „ „ „ 1,20 „
„ 0,55 „ „ 18 „ „ „ „ „ 1,17 „

wszzstko za jeden kilogram przy zamówieniach wagonowych franco wagon stacja Warszawa — Wschodnia.

Pozostałe warunki kredytu są identyczne z podanemi powyżej odnośnie dachówki „Eternit".

C. DACHÓWKA PALONA ORAZ CEMENTOWO - PIASKOWA.

Chcąc dać rolnikom możność krycia dachów **takim materjałem ogniotrwałym, jaki w danej okolicy jest najtańszy**, Państwowy Bank Rolny obok kredytu na ogniotrwałą dachówkę „Eternit" i blachę cynkowaną postanowił udzielać również kredytów na dachówkę paloną i dachówkę cementowo-piaskową, wyrabianą przez cegielnie, betoniarnie, względnie dachówczarnie, prowadzone jako zakłady komunalne przez Wydziały Powiatowe lub samorządy miejskie oraz gminne, względnie finansowane przez Komunalne Kasy Oszczędności, Gminne Kasy Pożyczkowo-Oszczędnościowe, oraz przez Spółdzielnie.

Wszystkie przeto powiaty, w których istnieją tego rodzaju prawidłowo funkcjonujące przedsiębiorstwa, a rolnicy miejscowi wyrażają chęć nabycia produkowanych przez nie dachówek, mogą ubiegać się w Państwowym Banku Rolnym o takie kredyty.

Postępowanie przy kredycie na dachówkę paloną i dachówkę cementowo-piaskową jest takie samo, jak przy blasze cynkowanej i dachówce „Eternit" (patrz ustęp A. i B.).

Szczegółowe warunki dla poszczególnych okolic zależne będą od miejscowych stosunków, mianowicie od kosztów produkcji, które wykazują znaczne wahania pomiędzy poszczególnemi wytwórniami, bo od 160 do 300 zł. za 1000 sztuk, oraz uzależnione są od rodzajów (dachówka gliniana palona, a betonowa) i gatunków fabrykatów, (żłobiówka, karpiówka) a w końcu od warunków komunikacyjnych, to jest od środków transportowych i odległości. W każdym razie ten ostatni rodzaj materjału, zwłaszcza w postaci dachówki betonowej, zaleca się w porównaniu

z eternitem i blachą swoją tanością w szczególności w tych wypadkach, gdzie interesowani potrafią zorganizować na miejscu **wyrób własnemi siłami**, przez uzyskanie do tej wytwórczości prostych maszynek ręcznych, których nabycie względnie wypożyczenie mogą i winny ułatwić i zorganizować miejscowe lub powiatowe samorządy. Akcja ta w znacznym stopniu obniży ogólny koszt ogniotrwałego pokrycia dachu.

Na zasadzie umowy zawartej przez lubelski Oddział Banku Rolnego, został już uruchomiony kredyt na dachówkę paloną, wyrabianą w **fabrykach: w Miłośnie, w Pustelniku i w Ząbkach.**

Zamówienia na dachówkę będą instytucje pośredniczące kierować pod adresem:

Zakłady Ceramiczne „PUSTELNIK" Sp. Akc.
Warszawa, Królewska 8

oraz kopje zamówień wraz z odpowiedniem zabezpieczeniem p. a. Państwowego Banku Rolnego Oddział w Lublinie.

Cena dachówki aż do odwołania wynosić będzie franco wagon stacja załadowania:

dachówka żłobiona szwajcarska kl. I — Zł. 235.—za 1000 szt.
dachówka karpiowa „ „ 135.— „ „ „
gąsiory do krycia grzbietu dachu „ 1.— „ 1 sztukę.

Inne warunki kredytu pozostają bez zmiany jak w ustępie A. i B.

Zał. Nr. 3.

WZÓR REGULAMINU DLA KOMISYJ PRZECIWPOŻAROWYCH GMINNYCH.

1. Celem zabezpieczenia mieszkańców od klęski pożarowej, Rada gminna powołuje co rok Komisję przeciwpożarową gminną (K. P. G.), w skład której wchodzą:

a) Wójt i sekretarz gminy,
b) 2-ch członków Rady gminnej,
c) przedstawiciel Policji państwowej,
d) 2-ch delegatów straży pożarnej z danej gminy.

2. Komisja ma prawo kooptować te osoby, których współpracę uzna za pożyteczną.

3. K. P. G. wybiera w tajnem głosowaniu przewodniczącego, zastępcę i sekretarza. Uchwały Komisji są prawomocne przy udziale przewodniczącego, lub zastępcy i przynajmniej połowy członków. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów; przy równości głosów przechodzi ten wniosek, za którym głosuje przewodniczący.

Wykonawcą uchwał komisji jest wójt.

4. Posiedzenie zwołuje przewodniczący w miarę potrzeby, lub na żądanie 3-ch członków, nie rzadziej jednak niż co dwa miesiące.

5. W gminach, w których nie zorganizowano K. P. G. ich zakres działania sprawuje wójt gminy.

6. Obowiązkiem K. P. G. jest:

a) czuwać nad przestrzeganiem, tak przez sołtysa jak i mieszkańców, przepisów o ochronie od pożarów.
b) zakładać po wsiach miejscowe straże pożarne,
c) opiekować się istniejącemi strażami i wyjednywać dla nich od Rady Gminnej zasiłki.
d) zawiadamiać Zarząd powiatowego Okręgu Związku Straży Pożarnych o brakach i niesprawnej działalności miejscowych straży,
e) zorganizować dostarczanie koni strażom do pożarów.
f) starać się o zaopatrzenie każdej miejscowości w dostateczną ilość wody,
g) nadzorować prawidłowy wycier kominów,
h) wydawać zarządzenia sołtysom po wsiach, gdzie niema straży pożarnych, aby ściśle stosowali się do przepisów o ochronie od pożarów i donosili o wszelkich uchybieniach mieszkańców.
i) czuwać, aby w każdej wsi, nie posiadającej straży pożarnej sołtys urządzał przynajmniej 4 razy do roku **zbiórki ćwiczebne** wszystkich mężczyzn zdrowych w wieku od 17 do 55 lat,
j) zobowiązać właścicieli domów w tych miejscowościach, gdzie niema organizacji strażackich, aby zaopatrzyli się w wyznaczone przez K. P. G. narzędzia jak: bosaki, beczki, wiadra, siekiery, linki, łopaty i t. p. i aby z temi narzędziami w razie pożaru bezzwłocznie stawali do akcji ratunkowej. W miejscowościach, gdzie są straże pożarne, członkowie wspierający ,opłacający terminowo składki, mogą być zwolnieni od tego obowiązku,
k) dla bezpieczeństwa ogniowego przestrzegać, aby kominy były murowane z materjałów ogniotrwałych, wewnątrz i na strychu tynkowane, wzniesione przynajmniej pół metra nad dach, aby belki nie były wspierane na murze kominowym, aby na powałach była położona polepa gliniana.

7. Odpisy protokułów Komisji winny być przesyłane Zarządowi Okręgowemu Powiatowego Związku Straży Pożarnych.

8. Komisja przeciwpożarowa gminna przeciw winnym niestosowania się do przepisów budowlanych i odnośnych zarządzeń przeciwpożarowych, czyni doniesienie do wójtów celem ich ukarania w drodze administracyjnej w toku postępowania nakazowego, albo odnosi się do Policji o zestawienie protokułu, celem skierowania sprawy na drogę sądową.

Poz. 266.

KOMUNIKAT

w sprawie postępów akcji ogniotrwałego budownictwa wiejskiego.

(Rozwój cegielnictwa polowego).

Masowe pożary wsi i osiedli, które w jednej chwili niszczą nieraz długoletni materjalny dorobek drobnego rolnika, nie pociągałyby za sobą tak wielkich strat w majątku społecznym, gdyby zabudowania wiejskie zostały uodpornione przeciw ogniowi, oraz znajdujące się w nich mienie zostało zabezpieczone na przyszłość od skutków ponownych pożarów przez **użycie do odbudowy ogniotrwałych materjałów.** W ten sposób bowiem straty doraźne wynikające ze zniszczenia pożarowego równoważyłyby trwałe korzyści gospodarcze wynikające z usunięcia na przyszłość przyczyn powodujących masowe pożary. Niestety odbudowa po pożarze, najczęściej skutkiem drożyzny podstawowego materjału, jakim jest cegła, niedostępności jej skutkiem znacznego oddalenia cegielni od miejsca zapotrzebowania, albo wprost niemożności dostawy cegły na miejsce budowy, skutkiem braku lub złego stanu dróg, idzie starym utartym szlakiem budowy z najłatwiej dostępnego na miejscu, a zarazem **łatwopalnego materjału,** to jest z drzewa i słomy. Taki stan rzeczy, z którym nie można pogodzić się, jako z rujnującym stan gospodarczy wsi naszej, pobudza do szukania nowych dróg odbudowy i skończenia raz na zawsze z dotychczasowem łatwopalnem budownictwem wiejskiem, którego charakterystyczną cechą jest bylejaki zrąb drewniany i słomiana strzecha i zastąpienie dotychczas używanego na budowę ścian drzewa—cegłą paloną.

Rozrzucenie naszych osiedli wiejskich na dużym obszarze, znaczna odległość ich od ośrodków produkcji cegły w miejskich cegielniach kręgowych, co sprowadza znaczne koszta transportu, wreszcie brak i drożyzna kapitału wskazują, że sprawa dostarczenia wielkich ilości taniej cegły dla wsi, rozwiązana będzie nie drogą budowy dużych cegielni maszynowych, a natomiast przy pomocy **sieci gęsto rozrzuconych po całym kraju,** a w szczególności na terytorjum naszego województwa, **drobnych cegielni polowych.**

Idąc wyżej wskazaną drogą podjęły lubelskie władze wojewódzkie **akcję propagandową** w kierunku budowy takich cegielni polowych, dążąc w końcowym wyniku do spopularyzowania wypału cegły przy pomocy urządzeń jaknajprostszych, by każdy nawet najbiedniejszy wieśniak mógł własnemi rękami potrzebną dla siebie ilość cegły palonej zrobić, o ile ma na swoim gruncie odpowiednią glinę. Przy tej sposobności zaznaczyć wypada, że ilość gliny wybrana celem uzyskania dołu potrzebnego dla założenia fundamentów wystarczy całkowicie, jako surowiec dla wyrobu takiej ilości cegły, która jest potrzebna dla wzniesienia ścian jednopiętrowego podpiwniczonego budynku wiejskiego. W obecnych naszych warunkach drożyzny i braku kapitału, oraz stosunkowo taniej ręcznej pracy na wsi wskazany prymitywny system wyrobu cegły bynajmniej nie odbija się na podwyższeniu kosztów wyrobu w porównaniu z cegłą maszynową i rzeczą jest znaną, że koszt wypału cegły w cegielni polowej, w porównaniu z tymże kosztem w cegielni z piecem kręgowym przy ręcznym wyrobie surówki, nie jest wyższy, **o ile zastosowanym zostanie do wypału węgiel (miał węglowy)** zamiast zbyt drogiego już na naszym terenie drzewa. Kapitał potrzebny na urządzenie cegielni polowej dla wyrobu rocznego około 400 do 500.000 sztuk cegły jest tak mały, że literalnie każda gmina, a nawet większa wieś, o ile ma zapotrzebowanie na cegłę, oraz glinę odpowiednią, może sobie pozwolić na wydatek związany z budową cegielni polowej i mieć na miejscu cegłę własnego wyrobu, pochodzącą z miejscowej cegielni polowej, uniezależniając się tym sposobem od wytwórczości wielkich cegielni kręgowych (maszynowych) przystosowanych do potrzeb miejskich i opartych na pracy wyłącznie płatnych rąk roboczych, oraz na handlowej kalkulacji zysku, a nawet spekulacyjnego wyzysku w związku z konjukturą.

Podkreślić należy, że wobec tego wskazanem jest zakładanie cegielni polowych przez miejscowe związki samorządowe przedewszystkiem **w tych miejscowościach, gdzie koniecznem jest podjęcie budowy gmachów i budynków o charakterze użyteczności publicznej,** mających służyć na pomieszczenie szkół powszechnych ogólnokształcących i zawodowych, urzędów gminnych, domów ludowych, strażnic pożarnych, kas komunalnych, oraz instytucji spółdzielczych (mleczarskich, jajczarskich i t. p.).

Niezawiśle od tego pożądanem jest w tym zakresie **rozwinięcie jak najszerszej inicjatywy prywatnej** ze strony samej zainteresowanej w budownictwie ogniotrwałem ludności wiejskiej, gdyż każdy może własnemi rękami i niewielkim kosztem taką prymitywną cegielnię dla swej własnej potrzeby urządzić i obsłużyć przy wypale cegły, a następnie ciągnąć z niej korzyści jako z warsztatu zarobkowego, wytwarzając cegłę na sprzedaż, bo zbyt dla tego rodzaju wyrobów zawsze się znajdzie w najbliższem sąsiedztwie.

Podane tutaj **zdjęcie fotograficzne** przedstawia cegielnię polową znajdującą się w ruchu, własność miejscowego włościanina J. Mordela, położoną w pobliżu wioski Klin pow. Lubelskiego, na dziesiątym kilometrze szosy prowadzącej z Lublina do osady Piaski Luterskie. Jeszcze w końcu kwietnia b. r., w miejscu gdzie dzisiaj stoi wspomniana cegielnia, było jedynie orne pole, obecnie zaś cegielnia ta będąca w pełnym ruchu posiada już znaczną ilość gotowej cegły i znaczny zapas surówki, a ogólna suma wyrobionej cegły do końca sezonu dojdzie do 400.000 sztuk. Przechodząc szczegółowo **prymitywne urządzenia** przedstawione na zdjęciu widzimy najpierw z prawej strony prostą **szopę do suszenia surówki,** przed nią stół strycharski, na którym formuje się surowa cegła, na środku szeregi gotowej surówki przykryte słomą dla zabezpieczenia przed zamoknięciem. Między stołem strycharskim a stosami surówki widać górną część konnego mieszadła do gliny tak zwanego „sznajdra". W głębi na lewo prostej budowy szopę, a pod nią ułożony mielerz (stos) surówki, przygotowany do wypa-

lenia węglem (miałem), metodą najprostszą zwaną „wypalaniem na przesypkę”. Na prawo od szopy widzimy próbny mielerz mniejszy, w którym surówka została już wypalona. Koszt urządzenia takiej prymitywnej cegielni sięga zaledwie kilku tysięcy złotych, zaś koszt wyrobu i wypału cegły bynajmniej nie przekroczy sumy kosztów wypału cegły w cegielniach kręgowych, na urządzenie których potrzebny byłby znaczny kapitał, a także sporo czasu na wybudowanie i uruchomienie.

Takiegoż typu cegielnię polową, na podstawie wskazówek udzielonych przez fachowego instruktora cegielnictwa zaangażowanego w tym celu przez Urząd Wojewódzki, a pełniącego swe funkcje przy Dyrekcji Robót Publicznych w Lublinie, wybudował i uruchomił w bieżącym roku **Magistrat miasta Janowa Podlaskiego** w powiecie Konstantynowskim.

W zrozumieniu korzyści i znaczenia propagandy budownictwa ogniotrwałego na wsi, a zarazem chcąc sprostać przewidywanemu zapotrzebowaniu na cegłę paloną na budowę budynków użyteczności publicznej (**szkoły, domy ludowe i t. p.**), do budowy cegielni polowych w bieżącym roku przystąpiły niektóre **samorządy powiatowe** (Tomaszowski, Siedlecki, Bialski), oraz **szereg gmin wiejskich** (Jastków, pow. Lubelskiego, Łosice pow. Konstantynowskiego, Suchowola pow. Zamojskiego i wiele innych).

Jakkolwiek urządzenie cegielni polowej jest bardzo proste i prymitywne tak, że wszelkie trudności przy budowie łatwo pokona prosty strycharz, tem nie mniej wypał cegły miałem węglowym w piecach polowych na naszym terenie był do ostatnich czasów prawie że nieznany. Jeżeli obecnie jeszcze w organizacji cegielni polowych napotykają się trudności, to pochodzą one **z braku odpowiednio wyszkolonych strycharzy**, którzyby byli obznajomieni z systemem wypału cegły miałem węglowym, który jedynie może zapewnić piecom polowym zdolność konkurencyjną z cegielniami kręgowemi. Koszt wypału węglem jest bowiem **trzykrotnie mniejszy** w stosunku do drzewa dotychczas wyłącznie używanego na naszym terenie dla wypału cegły w piecach polowych. Dodać tutaj należy, że **jakość cegły** pochodzącej z pieców polowych, a wypalonej umiejętnie wedle wskazówek fachowego instruktora przez wykwalifikowanych strycharzy, nie ustępuje w niczem cegle pochodzącej z cegielni kręgowych i **przedstawia wyborowy materjał budowlany.** Zresztą wymogi techniczne co do wytrzymałości cegły specjalnie dla budownictwa wiejskiego ograniczonego do domów parterowych, są nader niewygórowane.

Idąc z pomocą wszystkim samorządom, oraz osobom prywatnym, w wyszkoleniu strycharzy na wypał cegły miałem węglowym, Urząd Wojewódzki (DRP) zorganizował **stałe praktyczne pokazy wypalania cegły węglem w cegielni polowej** w majątku rządowym Zemborzyce (6 klm. od Lublina), dzierżawionych przez Wojewódzki Związek Kółek Rolniczych, a zarazem wydaną została drukiem **broszura prof. J. Galera z Krakowa** pod tytułem **„Jak budować cegielnie polowe”**, w której każdy znajdzie szereg praktycznych wskazówek dotyczących budowy cegielni polowych i wypału cegły węglem. Odnośny komunikat umieszczony został w Nr. 19 poz. 235 Lubelskiego Dziennika Wojewódzkiego z b. r. (str. 347).

Ażeby ułatwić zainteresowanym budownictwo celowo urządzonych polowych pieców cegielnianych, opracowane zostały przez tegoż profesora J. Galera **wzory planów i kosztorysy sześciu typowych form pieców polowych do wypalania cegły węglem lub torfem.** Plany te mogą zainteresowani nabywać bezpośrednio w Dyrekcji Robót Publicznych w Lublinie, lub za pośrednictwem Wydziałów Powiatowych.

Wybór typu pieca i jego wymiarów, oraz sposób wypału trzeba każdorazowo uzależniać od miejscowych konkretnych warunków, a w szczególności od przypuszczalnej rocznej produkcji cegły, własności surowca i wartości opałowej rozporządzalnego materjału, zwłaszcza jeżeli nim ma być torf.

W związku z tem należy zwrócić uwagę, że pomyślny wynik akcji budownictwa ogniotrwałego, opierającej się na piecach polowych, zależny będzie nie tylko od należytego postawienia cegielni polowych pod względem handlowo-organizacyjnym, lecz i pod względem technicznym. Dlatego też przed decyzją co do wyboru typu cegielni, należy przeprowadzić badanie surowca.

Dla ułatwienia budownictwa cegielni polowych udziela państwowy Powszechny Zakład Wzajemnych Ubezpieczeń samorządom powiatowym specjalnych kredytów na ten cel. W szczególności z tego źródła uzyskało z Lubelskiego Oddziału P. Z. U. W. 13 Wydziałów Powiatowych pożyczki po dziesięć, dwadzieścia, a nawet czterdzieści tysięcy zł. w łącznej sumie 200.000 zł. Szczegółowy wykaz tych kredytów został ogłoszony w specjalnym komunikacie P. Z. U. W. w Nr. 6/ex 29 poz. 53 Lubelskiego Dziennika Wojewódzkiego z dnia 22.II 1929 r. (str. 88—89). Szczegółowe informacje co do odnośnych kredytów zawiera przyległy załącznik. Nadto Bank Gospodarstwa Krajowego udziela na ten cel pożyczek za pośrednictwem komunalnych kas oszczędności. Pożyczki z tego źródła udzielane są nie tylko samorządom, ale także osobom prywatnym, które zechcą przystąpić do budowy cegielni polowych.

Celem pouczenia, informowania i szczegółowego instruowania żywem słowem, Lubelski Urząd Wojewódzki (D.R.P.) zaangażował **specjalnego instruktora w dziale budowy cegielni polowych** p. Maksymiljana Trzepałkę, absolwenta państwowej szkoły ceramicznej w Krakowie, który za zgłoszeniem udziela zainteresowanym, wyjeżdżając na miejsce projektowanej przyszłej eksploatacji, szczegółowych wskazówek dotyczących wypału cegły węglem w piecach polowych, oraz budowy cegielni polowych w sposób racjonalny.

Kierownictwo tej akcji w Lubelskiej Dyrekcji Robót Publicznych spoczywa w rękach **Inżyniera Bolesława Stojanowskiego**, do którego należy się zwracać bezpośrednio o wszelkie informacje (Lublin, Dyrekcja Robót Publicznych, Plac Litewski Nr. 3, II p., tel. Nr. 72). W razie nieobecności inż. B. Sto-

janowskiego, **zastępuje go Instruktor Maksymiljan Trzepałka.**

Ponieważ uczniów szkół rolniczych, jako przyszłych pionierów oświaty rolniczej i szerzycieli postępu gospodarczego na wsi, uważać należy za najodpowiedniejszy materjał dla prowadzenia akcji propagandowej wśród ludności wiejskiej, podjętą została przez lubelskie władze wojewódzkie myśl, by uczniom wszystkich szkół rolniczych prowadzonych tak przez samorządy jak przez organizacje społeczne uprzystępnić wysłuchanie odpowiednich pogadanek oraz wzięcie udziału w pokazach praktycznych z zakresu cegielnictwa polowego oraz ogniotrwałego budownictwa wiejskiego.

Wygłoszenie odnośnych pogadanek i urządzenie wspomnianych pokazów powierzone zostały wspomnianemu wyżej specjaliście w tym zakresie p. Maksymiljanowi Trzepałce. Projektowany cykl wykładów mających na celu zapoznać uczniów tych szkół przynajmniej w najogólniejszym zakresie z zagadnieniem ogniotrwałego budownictwa wiejskiego i cegielnictwa polowego, obejmować będzie następujące tematy szczegółowe:

1) konieczna potrzeba zastąpienia budynków drewnianych ogniotrwałymi,
2) wartość gliny jako surowca i proste sposoby rozpoznawania glin (z demonstracjami),
3) cegielnie polowe a fabryczne,
4) kalkulacja kosztów budowy cegielni polowej i palenia cegły,
5) jak każdy gospodarz własnymi rękami, najprostszym sposobem i najtańszym kosztem może zbudować wiejski dom mieszkalny z materjałów ogniotrwałych.

O ile na terenie szkoły, lub w pobliżu, znajdują się pokłady odpowiedniej gliny, projektowane jest założenie przy pomocy uczniów szkoły, jako uczestników kursu, pokazowej polowej cegielni, jako praktycznego uzupełnienia, wygłaszanych teoretycznych pogadanek.

Jako ukoronowanie działalności władz administracyjnych w zakresie ogniotrwałego budownictwa w najbliższym czasie zorganizowany zostanie **konkurs na opracowanie popularnej broszury,** która ma zawierać w łatwej i dostępnej formie praktyczne wskazówki, na temat stanowiący treść ostatniej z wymienionych pogadanek, mianowicie: **„Jak zbudować wiejski dom mieszkalny z materjałów ogniotrwałych własnemi rękami, najprostszym sposobem, jak najmniejszym kosztem".**

Dla tem łatwiejszego spopularyzowania cegielnictwa polowego wskazane jest, ażeby **niniejsza sprawa była omawiana na wszelkich możliwych zebraniach,** a w szczególności na posiedzeniu Sejmików powiatowych, zgromadzeniach gminnych i wioskowych, odprawach wójtów oraz komendantów posterunków Policji Państwowej, tudzież na sesjach sołtysów. Również niepoślednią rolę mogą tutaj odegrać odpowiednie **okolicznościowe przemówienia** wygłaszane przez Duchowieństwo parafjalne z kazalnicy kościelnej, oraz **specjalne pogadanki** organizowane na ten temat przy sposobności zebrań w domach ludowych przez miejscowe nauczycielstwo i działaczy społecznych, a w końcu przy sposobności zbiórek oraz obchodów i zabaw strażackich, wygłaszane przez Instruktorów oraz Komendantów Ochotniczych Straży Pożarnych.

Zał. do komunikatu.

KREDYTY ULGOWE POWSZECHNEGO ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ WZAJEMNYCH DLA SAMORZĄDÓW NA ZAKŁADANIE WYTWÓRNI I SKŁADÓW OGNIOTRWAŁYCH MATERJAŁÓW BUDOWLANYCH.

Jak w latach ubiegłych, tak samo i w roku bieżącym dokonał Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych repartycji nadwyżki funduszów, pozostałych przy końcu 1928 r. w dziale przymusowych ubezpieczeń budowli od ognia, w myśl art. 46 rozp. Prez. Rzplitej z dnia 27/V 1927 r. o przymusie ubezpieczeń od ognia i o Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych (Dz. Ust. R. P. z dn. 28/V 27 r. Nr. 46, poz. 410). Z nadwyżki tej, stosownie do art. 48 powołanego rozporządzenia, udziela P. Z. U. W. w granicach sum, przypadających na poszczególne województwa — pożyczek ulgowych na budownictwo ogniotrwałe i akcję przeciwpożarową.

Pożyczki te udzielane będą:

a) indywidualnie pogorzelcom na ogniotrwałą odbudowę lub ogniotrwałe pokrycie budynków, zniszczonych przez pożary zbiorowe, a w miarę możności — i przez pożary pojedyńcze;

b) wydziałom sejmików powiatowych, związkom samorządowym tak powiatowym jak samorządom i miejscowym;
   a) magistratom miast,
   b) zarządom gminnym — na zakładanie wytwórni lub składów materjałów budowlanych ogniotrwałych.

Zasady i sposób postępowania przy udzielaniu indywidualnych pożyczek pogorzelcom wymienionym w p. a), będą oddzielnie podane do powszechnej wiadomości.

Co się tyczy związków samorządowych wymienionych w punkcie b), mogą one otrzymywać pożyczki, o których mowa, na zasadach i w trybie następującym:

1) pożyczki na zakładanie wytwórni lub składów materjałów ogniotrwałych udzielane będą sejmikom, magistratom i gminom tylko o tyle, o ile związki te zobowiążą się do udzielania tych materjałów na warunkach ulgowych lub na kredyt właścicielom budowli, podlegających przymusowi ubezpieczenia od ognia.

2) W granicach sumy, przypadającej na omawiane pożyczki w danem województwie, P. Z. U. W. udzielać będzie pożyczek przedewszystkiem tym samorządom, które z własnych funduszów przeznaczą pewne kwoty na wytwórnie lub składnice materjałów budowlanych ogniotrwałych.

3) Te z wymienionych powyżej w punkcie b) związków, które w latach poprzednich otrzy-

mały pożyczki ulgowe na budownictwo ogniotrwałe lub akcję przeciwpożarową, mogą ubiegać się o nową pożyczkę tylko w tym wypadku, jeżeli — w myśl art. 48 p. 3 przytoczonego na początku rozporządzenia Prez. R. P. — złożą uzrzednio Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń Wzajemnych za pośrednictwem właściwych inspektorów powiatowych P. Z. U. W. dokładne sprawozdania z właściwego i celowego użycia poprzednio otrzymanych pożyczek.

4) Fundusz, przeznaczony na omawiane pożyczki ulgowe, składa się z 2-ch części: jedna powstaje z nadwyżek, o których mowa na początku niniejszego komunikatu, i ta część stanowi źródło pożyczek dla wszystkich bez różnicy województw, na których terenie P. Z. U. W. działa; część zaś druga jest to fundusz prewencyjny z §§ 44 i 45 ustawy o b. Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych, którym P. Z. U. W. administruje; pierwszeństwo do korzystania z tego funduszu przysługuje powyżej wymienionym w p b) związkom na terenie tych województw, które w większym stopniu uległy ostatnio klęsce pożarów masowych, lub które rozwinęły intensywniejszą i skuteczniejszą działalność w zakresie budownictwa ogniotrwałego, albo wreszcie, które w mniejszym stopniu korzystały z tego funduszu pożyczkowego w latach ubiegłych.

5) Pożyczki udzielane będą na okres lat 5-ciu i oprocentowane 4% rocznie, licząc odsetki za pełne miesiące, poczynając od najbliższego pierwszego następnego miesiąca po wypłacie pożyczki. W wyjątkowych wypadkach, kiedy zostanie stwierdzona ciężka sytuacja materjalna pożyczkobiorcy, grożąca naruszenie jego równowagi finansowej, odsetki mogą być obniżone lub umorzone przez Naczelnego Dyrektora P. Z. U. W.

6) W wypadkach udzielenia przez związki samorządowe materjałów budowlanych ogniotrwałych na kredyt bezpośrednio lub za pośrednictwem instytucyj kredytowych komunalnych, związki mogą doliczać na koszta prowadzenia akcji 1½% prowizji w stosunku rocznym do stopy procentowej pobieranej przez Zakład—tak, że kredyt, otrzymywany przez właścicieli budowli, nie może być w ostatecznym rezultacie droższy nad 5½% w stosunku rocznym.

7) Pragnąc otrzymać pożyczkę ulgową P. Z. U. W. odnośny związek samorządowy, a więc sejmik, rada miejska albo rada gminna — musi:

a) powziąć odpowiednią uchwałę; wzór takiej uchwały dla rady gminnej poniżej zamieszczamy; uchwały sejmików i rad miejskich powinny zawierać wszystkie te same dane, a przedewszystkiem zobowiązanie się do wstawienia do budżetu corocznej kwoty, potrzebnej na spłatę rat i procentów. Uchwała winna być zatwierdzona przez Władzę nadzorczą odnośnego samorządu, a więc przez województwo, gdy chodzi o uchwałę sejmiku, zaś przez wydział powiatowy, gdy chodzi o uchwały samorządów miejskich lub gminnych;

b) skierować uchwałę tę wraz z wnioskiem do inspektora powiatowego P. Z. U. W. dla wydania przez niego opinji co do celowości udzielenia pożyczki;

c) nadesłać kosztorys zamierzonego przedsięwzięcia, jeśli chodzi o wytwórnie i składnice materjałów ogniotrwałych oraz budowę wodociągów, studzien, zbiorników wody, remiz strażackich i t. p.—a rachunków firmy, jeśli chodzi o kupno auto-pogotowi strażackich, sikawek motorowych i t. p.

d) Po przyznaniu pożyczki przez P. Z. U.W. samorząd winien sporządzić skrypt dłużny u notarjusza w-g wzoru, który każdorazowo załącza się do pisma, zawiadamiającego samorząd o przyznaniu pożyczki. Skrypt ten winien być przesłany do Dyrekcji Finansowej P. Z. U. W. w Warszawie, celem uskutecznienia wypłaty. Bez otrzymania wzorów, wypełnionego przez P. Z. U. W. dla każdej pożyczki i każdego pożyczkobiorcy indywidualnie, nie należy samorzutnie zeznawać aktu; wzory skryptu, załączonego do niniejszego komunikatu, służą jedynie dla orjentacji;

e) Jeśli pożyczka przyznana jest w 2—3 ratach, wypłacenie pierwszej raty następuje po otrzymaniu skryptu dłużnego, a następnych rat — po każdorazowem nadesłaniu zaświadczenia przez Inspektora powiatowego P. Z. U. W., że poprzednie raty zużyto zgodnie z przeznaczeniem.

Wzór uchwały.

WYCIĄG Z PROTOKUŁU.

posiedzenia Rady Gminnej gminy..........
pow. ....
odbytego w dniu..........roku..........
Przewodniczący wójt gminy..........
Obecnych członków Rady Gminnej..........
na ogólną ilość..........
Quorum dla prawomocności uchwał wystarczające. (Powołać się na odnośne obowiązujące przepisy).

Pk. 1. Wobec tego, że w gm.......... ujawnia się coraz silniejsze zainteresowanie ludności budownictwem ogniotrwałem, co przy przeprowadzanej komasacji gruntów i związanej z tem konieczności przeniesienia budynków na nowe miejsce, wytworzy wielkie zapotrzebowanie na materjały ogniotrwałe, wyłania się konieczność założenia

w gminie.......................wytwórni materjałów ogniotrwałych, celem dostarczania ludności wspomnianych materjałów po cenach ulgowych i na dogodnych warunkach. Nie posiadając dostatecznych funduszów na ten cel Rada Gminna postanawia:

Uchwała Nr..............

Rada Gminna gminy.. upoważnia Urząd Gminy do zaciągnięcia w Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych w Warszawie długoterminowej pożyczki ulgowej w kwocie........................zł. na założenie wytwórni materjałów ogniotrwałych, spłacalnej w ciągu 5 lat z oprocentowaniem rocznem 4%.

Na pokrycie rat pożyczki i procentów Rada Gminna zobowiązuje się wstawiać corocznie do swego budżetu odpowiednie kwoty.

Redakcję zakończono dnia 10 lipca 1929 r.

Cena niniejszego numeru wynosi 1 zł.

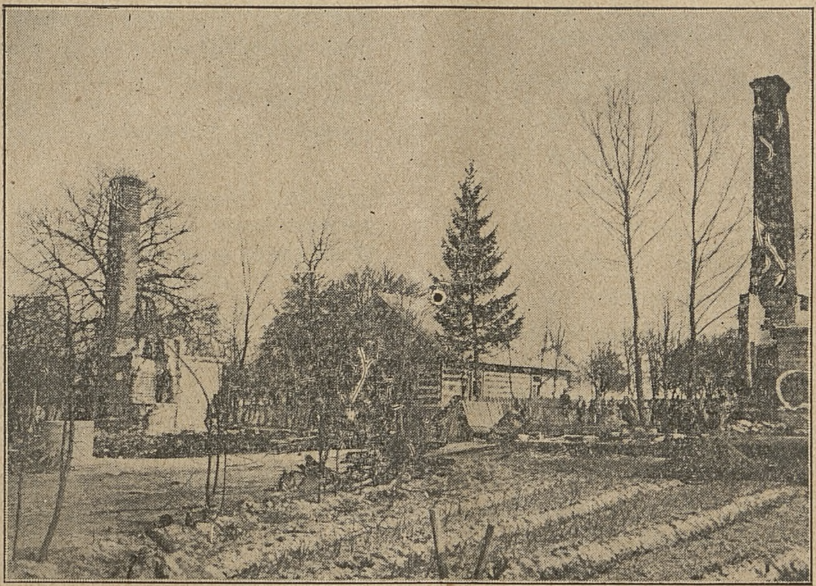
Prenumerata Lubelskiego Dziennika Wojewódzkiego wynosi w III. kwartale b. r. **9 zł.**

Adres **Redakcji Administracji:** Urząd Wojewódzki w Lublinie, ulica Niecała 14 parter, pokój Nr. 56.

Administracja przyjmuje ogłoszenia do Lubelskiego Dziennika Wojewódzkiego instytucyj społecznych i użyteczności publicznej zaś od osób prywatnych tylko takie, które wynikają ze stosunku do władz rządowych i wymienionych instytucyj. Cena za wiersz jednoszpaltowy lub jego miejsce wynosi 50 gr., 1 szpaltę — 30 zł., 1 stronę — 60 zł. Jednokrotne ogłoszenie o zagubieniu dokumentu wynosi 2 zł. 50 gr., a trzykrotne 7 zł. 50 gr. Ogłoszenie o rejestracji stowarzyszenia wynosi 5 zł.

Wszelkie należności należy wpłacać do Pocztowej Kasy Oszczędności na konto czekowe Nr. 100.200,

Odbito w druk. Banku Ludowego, Lublin Orla 3.

DREWNIAK BLACHĄ KRYTY.
Ocalał w czasie masowego pożaru dnia 8 maja b. r. w Woli Niemieckiej (powiatu Lubartowskiego).

PRYMITYWNA CEGIELNIA POLOWA (W RUCHU)
należąca do włościanina J. Mordela pod wioską Klin, powiatu Lubelskiego.